

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 12. април 2014. године

Предмет бр. 110/09

М. С.

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 12. априла 2014. године, уз присуство следећих чланова:

Марека Новицког, председавајућег
Кристин Чинкин
Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ

Андреја Антонова, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменуте жалбе, уложене сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, обављеног такође и електронским путем, у складу са правилом 13 § 2 свог Пословника, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 23. априла 2009. године и уписана је 30. априла 2009. године.
2. Дана 9. децембра 2009. године, Комисија је затражила од жалиоца да достави додатне информације и поновила је свој захтев 20. априла 2011. године. Од жалиоца није добијен никакав одговор на овај захтев.

3. Дана 18. децембра 2009. године, Комисија је затражила од Мисије владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) информације у вези са 43 жалбе уложене Комисији које се тичу несталих лица, међу којима је и жалба г М. С. (предмет бр. 110/09).
4. Дана 23. марта 2010. године, ЕУЛЕКС је доставио свој одговор на захтев Комисије од 18. децембра 2009. године.
5. Дана 14. септембра 2011. године, Комисија је поновила свој захтев жалиоцу. Одговор жалиоца на овај захтев примљен је 29. септембра 2011. године.
6. Дана 23. септембра 2011. године, Комисија је проследила предмет Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)¹ како би добила примедбе УНМИК-а на прихватљивост жалбе.
7. Дана 16. марта 2012. године, Комисија је прогласила жалбу прихватљивом.
8. Дана 21. марта 2012. године, Комисија је проследила одлуку о прихватљивости СПГС-у и затражила примедбе УНМИК-а на меритум предмета заједно са истражним списима.
9. Дана 19. априла 2012. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
10. Дана 23. децембра 2013. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се објављивање истражних списа у вези са предметом може сматрати коначним. УНМИК је доставио свој одговор истог дана.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

11. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
12. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских

¹Списак скраћеница и акронима коришћених у тексту налази се у приложеном Прилогу.

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како виђено, тако речено”, 1. том (октобар 1998 – јун 1999.) и 2. том (14. јун –31. октобар 1999.); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001.); Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестани не-Албанаца на Косову“ (2001.); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovometemorybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002-2004; Европски суд за људска права, Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке, бр. 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010.); подаци које је издао Високи комесар Уједињених нација за избеглице (доступни на адреси www.unhchr.org) и Међународни комитет Црвеног крста (доступни на адреси <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северноатлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (КФОР), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у ком су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.

13. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу безбедно да се врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.
14. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли, или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага, вратила се на Косово.
15. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве системских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.
16. Иако постоји спор око бројки, процењује се да је више од 15.000 лица усмрћено или нестало током и одмах након косовског сукоба (1998-2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се, од октобра 2012. године, 1766 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).

17. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже постављање 4718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.
18. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према годишњем извештају полиције УНМИК-а из 2000. године, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
19. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именовање међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, домаћи правосудни систем састојао се од 24 међународних и 341 домаћег судије и тужиоца. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999) констатовао је да систем полиције и правосуђа на Косову у то време „добро функционише“ и да је „одржив“.
20. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), била је одговорна за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава (КПИЖ), којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврди где се налазе нестала лица, идентификује њихове посмртне остатке и врати их њиховим породицама. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.
21. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра

2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.

22. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали МоР о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на активности које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ов ОП и полиција УНМИК-а требало је да буду предати ЕУЛЕКС-у.

В. Околности везане за отмицу и вероватно убиство г. С. С.

23. Жалилац је син г. С. С, пензионисаног полицајца. Жалилац наводи да је у периоду између 9. и 11. јуна 1999. године група припадника ОВК отела његовог оца, „пререзала му гркљан“ и „бацила“ га у реку Неродимка, близу села Руњево у општини Качаник. Он такође наводи да је сазнао да је тело његовог оца касније сахрањено на одређеној локацији поред реке, коју он описује.
24. Жалилац даље наводи да је отмицу и убиство његовог оца организовао и лично извршио Ф. Ц, идентификовано лице из Качаника, командант 162. бригаде ОВК под називом „Агим Бајрами“, која је деловала у области Доњег Неродимља у периоду од 1998. до 1999. године. Жалилац прилаже документ под називом „Албански тероризам и организовани криминал на Косову и Метохији“ и податке о наводном починиоцу, његовом учешћу у ОВК, у косовској албанској обавештајној служби, у такозваној „Албанској националној армији“ као и његовом наводном учешћу у кријумчарењу оружја кроз Косово.
25. Жалилац наводи да је његова мајка одмах пријавила нестанак његовог оца КФОР-у, југословенском Црвеном крсту, МКЦК-у, Министарству унутрашњих послова Србије и Тужиоцу за ратне злочине Републике Србије. Он наводи да је Секретаријат унутрашњих послова Србије са седиштем у Урошевцу, датума који није назначен, поднео кривичну пријаву против непознатих лица Јавном тужилаштву Србије за регион Приштине са седиштем у Нишу, у ужој Србији. Међутим, он напомиње да они нису примили „никакав одговор нити званични допис“ о отмици, нестанку и вероватном убиству његовог оца. Он такође наводи да ниједна од међународних институција које су биле активне на Косову није предузела озбиљне мере протеклих година како би се расветлио случај његовог оца, који је он описао као „такозвану мистерију“ а која је, заправо, била „јавна тајна“.
26. Жалилац је приложио копију извода из кривичног судског поступка у вези са случајем свог оца, у коме се наводи да је г. С. С. отет отприлике 17. јуна 1999. године у Старом Качанику, да је „унакажен и искасапљен“ и да су „албански терористи“ бацили његово тело у реку Неродимку. Уз пријаву је такође приложена копија новинског чланка о трагедији у којој је 18 чланова породице „С“, укључујући г. С. С, убијено или нестало током сукоба. У чланку се наводи, у погледу г. С. С, да је

„униформисана женска особа“ рекла његовој супрузи да је ОВК одвела г. С. С. на испитивање. Такође се наводи да су, након много покушаја да утврде истину, чланови породице г. С. С. сазнали да га је искасапила група на челу са Ф. Ц. (иста особа споменута изнад у § 24), који је „због таквих заслуга унапређен у чин пуковника“.

27. МКЦК-ов захтев за проналажење г. С. С. још увек је отворен. Такође, његово име се налази на два списка несталих особа које је МКЦК проследио полицији УНМИК-а 12. октобра 2001. односно 11. фебруара 2002. године, за које су прикупљени анте-мортем подаци. Име г. С. С. такође се налази у бази података коју је саставио МКНЛ; у ставци која се тиче г. С. С. и у МКНЛ-овој бази података на мрежи³, у релевантним пољима стоји „прикупљен довољан број референтних узорака“ и „није пронађен подударни ДНК“.

В. Истрага

28. У вези са овим предметом, Комисија је од УНМИК-а добила истражне документе који су се претходно налазили код УНМИК-овог КНЛСМ-а и полиције УНМИК-а (ЦЈКИ, ЈНЛ и ЈИРЗ). Комисија напомиње да је УНМИК потврдио да су достављена сва доступна документа.
29. Што се тиче објављивања података садржаних у списима, Комисија подсећа да је УНМИК Комисији ставио на располагање истражне списе ради разматрања уз обавезу чувања поверљивости података. У том погледу, Комисија мора појаснити да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања доступне документације, објављује се само ограничен број информација из ње. Стога је у следећим пасусима наведен преглед релевантних истражних корака које су предузели истражни органи.

Предметни спис ЦЈКИ-ја бр. 1999-00176

30. Из истражног списка се чини да је септембра 1999. године брат г. С.С. пријавио његов нестанак ОЕБС-у. Према ОЕБС-овом Обрасцу о инциденту, датираном на 20. септембар 1999. године, брат г. С. С. навео је да се г. С. С. водио као нестао од 26. јуна 1999. године. Тог дана, он је позајмио трактор од једног мушкарца (дато је само име) како би превезао две ромске породице од Новог Качаника до Урошевца. У повратку из Урошевца зауставио се у Старом Качанику да попије кафу са својом таштом. У том тренутку, око 100 припадника ОВК налазило се у школи у Старом Качанику; међутим, „они му нису правили никакве проблеме када је кренуо из Старог Качаника“. У 15.00 часова, г. С. С. је кренуо из Старог Качаника да врати трактор и од тог тренутка му се губи сваки траг. Остали становници Старог Качаника, који су били привремено смештени у колективном центру у Брезовици, обавестили су брата г. С. С. о његовом нестанку. У тренутку пријаве нестанка, сви чланови породице г. С. С. живели су у ужој Србији.

³База података МКНЛ-а је доступна на адреси: http://www.icmp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (прегледано 14. априла 2014).

31. У ОЕБС-овом извештају о наставку активности од 24. септембра 1999. године, који се налазио у спису, наводи се да се г. С. С. водио као нестало лице у књизи „Дани терора (у присуству међународних снага)“, друго издање, издавача Центар за мир и толеранцију, у којој у погледу г. С. С. стоји: „он је био убијен (заклан и масакриран) крајем јуна 1999. године у Старом Качанику. Албански терористи су бацили његово тело у реку Неродимку“. Дана 30. марта 2000. године, ОЕБС-ови службеници за људска права посетили су Центар за мир и толеранцију у општини Штрпце; међутим, нису могли да сакупе информације о идентитету ОЕБС-ових извора.
32. У истражном спису се такође налази и копија изјаве сведока (идентитет сведока непознат) преузете из Центра за хуманитарно право, у којој је назначен 11. јун 1999. године као датум нестанка г. С. С. Поред горенаведених детаља (видети § 30 изнад), наводи се да је супруга г. С. С. такође била у Старом Качанику у тренутку његовог нестанка. Неколико дана након што се њен супруг није вратио кући, отишла је у Качаник да се распита о њему. Како се наводи у изјави, један албански сусед јој је рекао да га је ОВК одвео на испитивање. Она је затим избегла у ужу Србију.
33. Из истражног списка се чини да је ЦЈКИ полиције УНМИК-а покренуо кривичну истрагу поводом нестанка г. С. С. у неком тренутку током 1999. године, под предметним списом бр. 1999-00176.
34. Спис садржи документ, датиран на 8. децембар 2000. године, под насловом „сажетак списка бр. 1999-00176“ који се односи на отмицу г. С. С. У документу се наводи да је лице М. пријавило отмицу г. С. С. (године старости или датум рођења још увек непознати) од стране учитеља 13. јуна 1999. године у Качанику. Како се наводи у документу, случај је претходно предат УНМИК-овом ЦЈКИ-ју али се „спис водио као нестало“. Такође је наведено да „истрага треба да се настави и да се спроведу накнадне истраге у Качанику, као и да се забележи изјава жалиоца“. У прилогу документа налази се Почетни извештај који садржи информације о физичком изгледу жртве, име, презиме и место пребивалишта његових сродника (брата, таште, супруге, сестре и два сина), као и Образац несталог лица у коме је назначено који од података у погледу несталог лица још увек нису доступни.
35. Спис такође садржи Дневник истражитеља у погледу предмета бр. 1999-00176. Како се наводи у овом дневнику, дана 8. децембра 2000. године, предметни спис је предат тиму ЦЈКИ-ја ради наставка истраге „пошто се спис водио као нестало“ Дана 15. и 16. децембра 2000. године, истражитељи су посетили полицијске станице у Качанику, Урошевцу и Штрпцу, али тамо нису пронашли никакве записе о нестанку г. С. С. Дана 5. јануара 2001. године, истражитељи су добили анте-мортем податке у погледу г. С. С. од УНМИК-овог ЈНЛ-а који је, у међувремену, отворио предмет несталог лица по овом питању (видети § 39 изнад). Дана 14. фебруара 2001. године, истражитељи су у „Подујеву/на граници са Србијом“ обавили разговор са Д. С, сестром г. С. С, која је навела да је последњи пут видела брата двадесет дана пре његовог нестанка. Она је додала да су њени родитељи такође киднаповани. У извештају се наводи да је ову последњу информацију потврдио ЈНЛ који је такође доставио релевантне списе истражитељима.
36. Истражни спис садржи и недатирани извод Извештаја о случају ЦЈКИ-ја за регион Приштине, у погледу предмета бр. 1999-00176, у коме се поново наводи да је дотична

особа М. назвала да пријави да је г. С. С. киднапован 13. јуна 1999. године „у 01.30 часова од стране учитеља“. У извештају се наводе два потенцијална сведока у предмету, М. Р. и С. Р, из Качаника. У Обрасцу о наставку/допуни случаја наводи се да је лице М. (дато је само презиме, није дата адреса), пријавило нестанак г. С. С, за кога се веровало да је киднапован од стране ОВК у Качанику 26. јуна 1999. године. Случајем се првобитно бавио полицајац који је касније напустио мисију, након чега је отворен нови досије за који је био задужен други истражитељ. Тај истражитељ је наводно спровео истраге у полицијској станици у Качанику и Штрпцу али није успео да пронађе ниједан запис о случају. У документу се наводи да је потребно да се спроведу додатне истраге у области Качаник како би се пронашла два горенаведена сведока, М. Р. и С. Р. Такође је дата препорука да се у сарадњи са српским органима организује потрага за сродницима нестале особе који живе у ужој Србији, укључујући ташту која га је наводно последња видела.

37. Спис обухвата Интерни меморандум датиран на 21. јун 2001. године, који је ЦЈКИ доставио УНМИК-овој Канцеларији за везу у Србији, у коме се од српских органа тражи да пронађу и организују разговор са В. С, таштом г. С. С, за коју се верује да је последња особа која га је видела пре него што је нестао. У спису не постоје назнаке о томе да ли је овај захтев касније пренет српским органима и какав је био исход.
38. Међутим, према ЦЈКИ-јевом обрасцу о обнављању/затварању досијеа, датираном на 3. јануар 2002. године, истражитељи су након прегледа случаја утврдили да би га требало затворити „док не постану познате додатне информације“. У Обрасцу се наводи да истражитељи нису успели да пронађу особу М, која је првобитно пријавила отмицу, нити чланове породице г. С. С. који живе у ужој Србији. У горепоменутом полицијским станицама ни у КФОР-у нису пронађени никакви записи о отмици; такође, српски органи наводно нису доставили никакав одговор на захтев за помоћ.

ЈНЛ-ов предметни спис бр. 2000-000311

39. Чини се да је УНМИК-ов ЈНЛ отворио досије несталог лица у погледу нестанка г. С. С. у неком тренутку 2000. године, под бр. предметног списка 2000-000311.
40. Истражни спис садржи ЈНЛ-ов Извештај о наставку случаја у погледу предмета бр. 2000-000311, у коме се налази неколико ставки. Како се наводи у извештају, случај г. С. С. уписан је у ЈНЛ-ову базу података 9. маја 2000. године. Према наводу из једне друге ставке извештаја, дана 8. септембра 2000. године, ЈНЛ-ови истраживачи су наводно покушали да пронађу сроднике несталог лица у колективном центру „Електрокосово“, али безуспешно. У извештају се такође налази и ставка, датирана на 11. октобар 2000. године, у којој је дата пуна адреса за контакт сестре жртве, Д. С, као и њен број телефона. У извештају се затим наводи да је Д. С. добила информације од „различитих особа а такође и свог таста“ (дати су име и презиме), да су њеног брата отели припадници ОВК јуна 1999. године, да су га мучили и убили и да је његово тело бачено у реку. Она је такође прочитала у „војним новинама“ да је њен брат мртав.
41. Према наводима из ЈНЛ-овог Извештаја о наставку случаја, дана 14. фебруара 2001. године, истражитељи ЦЈКИ-ја састали су се са Д. С, сестром г. С. С, на граничном прелазу Мердаре. Она није доставила додатне анте-мортем податке. Она је навела да

су кружиле гласине да је ОВК отела њеног брата и да га је обесила. Споменула је наводног сведока (дато је само име) који је, међутим, преминуо. Затим је навела да је полицији у Штрпцу доставила слику свог брата. Како је она навела, у тренутку нестанка г. С. С. у Качанику се није налазио ниједан члан породице, али су сви у граду знали „шта се десило њеном брату“. Она је такође пријавила нестанак својих родитеља у једном другом граду. На крају извештаја се наводи да ће „ЦЈКИ и ЈНЛ наставити истраге тако што ће покушати да пронађу сведоке у градовима у којима су све три жртве нестале“.

42. Истражни досије садржи копије два писма, датирана на 10. септембар 2001. и 29. јануар 2002. године, упућена ЦЈКИ-ју и УНМИК-у, која садрже консолидовани списак несталих лица на Косову. Досије такође обухвата и два писма, датирана на 12. октобар 2001. и 11. фебруар 2002. године, која је МКЦК упутио УНМИК-у, а у којима су наведена имена несталих лица у погледу којих је МКЦК прикупио анте-мортем податке и проследио их УНМИК-у. Име г. С. С. помиње се у четири горепоменута писма. У истражном спису се налазе МКЦК-ови анте-мортем подаци, без датума, и ЈНЛ-ов Образац за идентификацију жртве датиран на 8. јун 2001. године.
43. У ЈНЛ-овом извештају о процени гробних места, датираном на 22. јун 2003. године, у оквиру истражног списка, наводи се да су 27. марта 2003. године истражитељи ЈНЛ-а посетили „Албанско“ гробље у Качанику како би проверили информацију примљену шест месеци раније, о постојању четири гроба у којима су сахрањене непознате особе. Како се наводи у извештају, ЈНЛ није могао одмах да реагује због великог обима посла. У извештају се наводи да су током посете гробљу истражитељи ЈНЛ-а успели да пронађу гробове који су били обележени шифрама МКТЈ-а. Након тога су поново добили списак са осморо људи, укључујући г. С. С, који су се још увек водили као нестали из Качаника. Путем потраге МКТЈ-ове базе података закључили су да је МКТЈ извршио ексхумацију и обдукцију и узео узорке ДНК троје од четворо неидентификованих тела која су наводно сахрањена у тим гробовима. Међутим, нису пронађене „значајне подударности“ између анте-мортем података у погледу особа из Качаника које су се још увек водиле као нестале и МКТЈ-ових пост-мортем података о неидентификованим телима. По питању четворо неидентификованих тела, истражитељи су навели да о томе не постоје подаци у базама података. У извештају се такође наводи да је 28. маја 2003. године ЈНЛ обавио разговор са православним свештеником З. који је био задужен за гробље у Качанику током рата. Он је рекао да је у Качанику током сукоба остало још само неколико косовских Срба и дао је имена супружника који су можда сахрањени на гробљу. Међутим, извештај такође садржи белешку којом се потврђује да су горепоменута тела супружника већ била пронађена и идентификована па их не би требало стављати на списак лица из Качаника која се још увек воде као нестала. У закључку извештаја ЈНЛ-ови истражитељи су навели да, иако не постоји потреба да се изврши поновна ексхумација и обдукције тела које је МКТЈ претходно прегледао, даје се препорука за ексхумацију четвртог тела у погледу ког МКТЈ није доставио анте-мортем податке.
44. Налогом за ексхумацију, датираним да 29. септембар 2003. године, Међународни истражни судија Окружног суда у Приштини наложио је да се три тела која је МКТЈ претходно ексхумирао поново ексхумирају и сахране у „просторијама за задржавање лица у Сувој Реци“ као и да изврше ексхумацију и обаве обдукцију четвртог тела.

45. Дана 2. октобра 2003. године, ЈНЛ је извршио ексхумацију гробља по налогу Судије. Током ексхумације, један од три гроба са МКТЈ-овим шифрама пронађен је празан. Истражни спис садржи слике гробних места. У досијеу нема података о накнадним активностима спроведеним у погледу неидентификованог тела за које су пронађени подаци у бази података; такође не постоје подаци да ли је извршена обдукција, да ли су узети узорци ДНК и да ли су добијени пост-мортем подаци упоређени са анте-мортем подацима несталих особа из Качаника.
46. У истражном спису се налази и ЈНЛ-ов извештај о анте-мортем истрази у вези са случајем г. С. С, издат у периоду између 27. маја и 8. јула 2004. године, у коме се наводи да је 22. јуна 1999. године г. С. С. кренуо из Качаника трактором модела Фергусон 539, непознатих регистарских таблица, који је позајмио од суседа Албанца како би превезао две ромске породице до Урошевца. Од тада се не зна где се он налази. У пољу извештаја „сведоци“ дати су име и презиме супруге несталог лица, његовог сина и сестре; међутим, пуна адреса и број телефона дати су само за последњу од наведених особа. У пољу извештаја „даља истрага“ наводи се да су 2. и 4. јула 2004. године истражитељи УНМИК-а отишли у Урошевац како би пронашли место пребивалишта г. С. С. и потенцијалне сведоке у предмету. Истражитељи су сликали кућу која је пронађена напуштена и тешко оштећена, и наводно су покушали да обаве разговор са суседима како би сакупили додатне информације о г. С. С; међутим, према речима истражитеља, „нико није био спреман да сарађује у вези са тим јер се случај чини осетљивим. Проблем проналажења сведока утицао је на напредак истраге“.
47. У извештају се, међутим, даље наводи да су 9. јула 2004. године истражитељи успели да телефонским путем дођу до сестричине г. С. С (кћерке његове сестре), која је навела да није добила никакве информације о свом ујаку од дана његовог нестанка, да „није пронађено ниједно гробно место“ и да су чланови породице дали узорке крви у неколико наврата, „без позитивне идентификације“. У извештају се затим наводи да су истражитељи извршили проверу базе података у погледу г. С. С. и установили су да је овај случај забележен код ЈНЛ-а под бр. предметног списка 2000-00031, да се родитељи несталог лица такође воде као нестали и да су сакупљени анте-мортем подаци у погледу г. С. С. У пољу извештаја „закључак“ наводи се да је, након „удружених напора“ да се пронађу блиски чланови породице несталог лица, контактирана једино његова сестричина телефонским путем и да су истражитељи дали препоруку да се предмет остави „на чекању код ЈНЛ-а док се не добију додатне употребљиве информације“. У прилогу извештаја налази се извод из ЈНЛ-ове базе података, састављен 11. јула 2004. године, у чијем пољу „метод“ стоји „без података; ОЕБС је донео предмет у Канцеларију за људска права у Штрпцу и „круже гласине да је нестало лице киднаповао ОВК и да је држан у Новом Качанику. Отишао је да купи пиво за отмичаре, а затим је убијен“.
48. Истражни спис такође садржи ЈРЗ-ов Извештај о пост-мортем истрази у коме се наводи да је у периоду између 10. априла 2005. и 26. јула 2006. године ЈРЗ проверио информацију коју је добио од КНЛСМ-а и да се на гробљу у Качанику налазило пет неидентификованих гробова. Међутим, истражитељи ЈРЗ-а су, такође путем разговора са православним свештеником који води гробље, потврдили да су се у тим гробовима налазила тела особа које су умрле у околностима које нису повезане са оружаним сукобом.

ЈИРЗ-ов предметни спис бр. 2008-00017

49. Чини се да је ЈИРЗ полиције УНМИК-а такође отворио предмет у погледу нестанка г. С. С. под бр. предметног списка 2008-00017. У Извештају о случају УНМИК-овог ЈИРЗ-а, датираном на 28. април 2008. године, који се такође налазио у истражном спису, у вези са предметом бр. 2008/00017, у пољима „датум уписа“ и „датум злочина“ стоји „29. април 2008. године“ и „ратни злочин-убиство“. У пољу извештаја „сажетак“ наводи се да је средином јуна 1999. године неколико „наоружаних албанских терориста“ убило г. С. С. ватреним оружјем и искасапило га оштрим предметом. Његово тело је затим бачено у реку „Лепенац“. У извештају се даље наводи да је целокупна имовина жртве, укључујући замрзивач, фрижидер, шпорет, телевизор, бојлер, намештај, кућне апарате и друге ствари, украдена са места где је жртва живела.
50. Досије не садржи никаква додатна документа која указују на то да је ЈИРЗ предузео било какве додатне истражне кораке након уписа предмета.

С. ЕУЛЕКС-ово разјашњење

51. Као што је горе напоменуто (§ 3), дана 18. децембра 2009. године, Комисија је затражила од ЕУЛЕКС-а да достави додатне информације у вези са четрдесет и три жалбе уложене Комисији. У свом одговору од 23. марта 2010. године, службеници ЕУЛЕКС-а су објаснили да су претражили доступне изворе, укључујући списак предмета „пронађен јула 2009. године у соби 'Архива' зграде ПТЦ-а (УНМИК их није званично предао ЕУЛЕКС-у јер нису више 'активни' већ обустављени, завршени или затворени)“.
52. У истом одговору, ЕУЛЕКС је додао да потрага није била детаљна пошто доступни извори нису пружили информације по питању следећег:
- предметима, кривичним пријавама или информацијама које полиција УНМИК-а уопште није предала тужиоцима УНМИК-а или који никад нису ни доспели до тужилаца УНМИК-а;
 - предметима које је обрађивала полиција УНМИК-а, који су затим предати локалној полицији или тужиоцима, али то није пријављено УНМИК-у нити тужиоцима ЕУЛЕКС-а;
 - многим предметима које су обрађивали тужиоци УНМИК-а пре него што је УНМИК-ов ОП формирао централизован регистар предмета 2003. године.
53. Ипак, претрага ЕУЛЕКС-ових списка довела је до информација о само два случаја наведена у захтеву Комисије од 18. децембра 2009. године. За преостали четрдесет и један случај, укључујући случај г. С. С. (предмет бр. 110/09), нису пронађени списи, нити друге информације. ЕУЛЕКС није могао да потврди да ли су „полиција и/или тужиоци УНМИК-а уопште испитали“ случајеве за које нису пронађени списи.

III. ЖАЛБА

54. Жалилац се жали на УНМИК-ов наводни пропуст да ваљано истражи отмицу и вероватно убиство његовог оца. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац позива на кршење процедуралног проширења члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).
55. Жалилац се такође жали на душевну бол и патњу, које су наводно проузроковане њему и његовој породици овом ситуацијом. У том погледу, он се ослања на члан 3 ЕКЉП.

IV. ПРАВО

A. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП

1. Опсег разматрања Комисије

56. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног проширења) ЕКЉП, Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе упућене њој значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу материјалних обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при првобитној процени процедуралних позитивних обавеза међудржавне организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.
57. Пре него што започне разматрање меритума жалби, Комисија би желела да разјасни домен свог разматрања.
58. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима који се тичу људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСГПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и осталог окрутног, нечовечног и понижавајућег поступања или кажњавања и Конвенцији о правима детета.

59. Комисија такође примећује да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више није спроводио извршну власт над косовским судским системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност за било какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалиоци жале на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.
60. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусти који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 58). У конкретним случајевима убистава и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истрази случаја. Њен задатак је ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убистава и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.
61. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над „жалбама које се односе на наводна кршења људских права до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су произашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји проузрокују континуирану ситуацију, Комисија има надлежност да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети предмет Европског суда за људска права (ЕСЉП), Велико веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009, §§ 147-149; ЕСЉП, *Кипар против Турске* [ВВ], бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 136, ЕКЉП 2001-IV).

2. Поднесци страна

62. Жалилац се, у суштини, жали на повреде права које се тичу изостанка адекватне кривичне истраге у вези са отмицом и вероватним убиством г. С. С. Жалилац такође наводи да није био обавештен о томе да ли је истрага спроведена и који је био њен исход.
63. У свом поднеску од 19. априла 2012, СПГС напомиње да је УНМИК, у овом случају, успео да добије копије „неких докумената“ који су се претходно налазили код КНЛСМ-а и полиције УНМИК-а.
64. У својим примедбама на меритум жалбе сходно члану 2, СПГС прихвата да је до нестанка и вероватног убиства г. С. С. јуна 1999. године дошло под околностима

опасним по живот. Он напомиње да је у том тренутку безбедносна ситуација на Косову била напета: „КФОР је још увек радио на развоју снаге довољне за одржавање јавне безбедности и реда и мира, и догодио се одређени број озбиљних кривичних инцидената чије су мете били косовски Срби, укључујући отмице и убиства“.

65. СПГС прихвата одговорност УНМИК-а да спроведе истрагу у случају г. С. С. сходно процедуралном делу члана 2 ЕКЈП који проистиче „из процедуралне обавезе спровођења истраге у случајевима када смрт настане под сумњивим околностима које се не могу приписати државним агентима“. Према речима СПГС-а, „главна сврха такве истраге је обезбеђивање ефикасне примене домаћих закона којима се штити право на живот, како је дефинисано Уредбом УНМИК-а бр. 1999/1 од 25. јула 1999. о овлашћењима привремене управе на Косову и касније Уредбом УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. о закону који се примењује на Косову“.
66. СПГС напомиње да жалиоци не наводе да је дошло до повреде материјалног аспекта члана 2, већ његовог процедуралног дела. СПГС наводи да је „процедурални елемент члана 2 у суштини двострук: (i) обавеза утврђивања судбине и/или локације жртве путем истраге; и (ii) обавеза спровођења истраге којом се може утврдити да ли је до смрти дошло незаконитим путем и која може довести до идентификације и кажњавања лица одговорних за нестанак и/или смрт жртве“.
67. СПГС даље примењује да се, при одлучивању о пријавама сходно процедуралном делу члана 2 мора обратити пажња на то да се на УНМИК не ставља немогућ или несразмеран терет. У том погледу, СПГС подсећа на пресуду од 15. фебруара 2011. године коју је донео Европски суд за људска права по предмету *Палић против Босне и Херцеговине*, у којој је, у ставу 70, наведено следеће:

„Суд узима у обзир комплексну ситуацију у Босни и Херцеговини, нарочито у првих десет година након рата. У таквој пост-конфликтној ситуацији, оно што представља немогућ и/или несразмеран терет мора да се мери врло конкретним чињеницама и контекстом. С тим у вези, Суд напомиње да је више од 100.000 људи убијено, скоро 30.000 људи је nestало, а више од два милиона људи је расељено током рата у Босни и Херцеговини. Избор је неизбежно морао да се направи у смислу послератних приоритета и ресурса. Штавише, након дугог и суровог рата, Босна и Херцеговина је подвргнута поправци унутрашње структуре и политичког система: постављени су ентитети и кантони у складу са Дејтонским мировним споразумом; уведене су споразумне поделе власти како би се обезбедила ефикасна равноправност између „конститутивних народа“ у послератном друштву (видети случај *Сејдић и Финци против Босне и Херцеговине* [ВВ], бр. 27996/06 и 34836/06, предмет ЕКЈП 2009-...); било је потребно формирати нове институције а постојеће реструктурирати. У послератном периоду могла је да се очекује невољност тадашњих зараћених страна да сарађују са новим институцијама, као што се види у овом предмету. Иако је тешко тачно одредити када се завршио овај процес, Суд сматра да је домаћи правни систем требало да буде у могућности да ефикасно реши нестанке и друга тешка кршења међународног хуманитарног права до 2005. године, након свеобухватне провере постављене полиције и правосуђа и успостављања Одсека за ратне злочине при Суду Босне и Херцеговине.

Након што је све ово размотрено и пошто није било значајног периода неактивности домаћих власти по овом предмету након 2005. године, Суд је закључио да се, с обзиром на тадашње околности прикупљања материјала, може сматрати да је домаћа кривична истрага спроведена у разумном року и експедитивно“.

68. Према мишљењу СПГС-а, УНМИК се суочио са ситуацијом на Косову „од 1999. до 2008. године“ која је веома слична оној у Босни 1995. године. СПГС наводи да је током оружаних сукоба на Косову на хиљаде људи било расељено или нестало. Многи људи који су нестали, отети су, убијени, и сахрањени у необележеним гробовима на територији Косова или ван ње, што је умногоме отежало проналажење и повратак њихових посмртних остатака.
69. Јуна 2002. године, УНМИК је формирао КНЛСМ који је у оквиру свог мандата требало да утврди судбину несталих лица; међутим, он се суочио са многим изазовима на почетку свог рада због претходно урађеног, углавном од стране актера независних од УНМИК-а. Конкретно, СПГС наводи да је сакупљање доказа о ратним злочинима почело са доласком НАТО-а 1999. године, са независним тимовима из неколико земаља који су функционисали под слабом координацијом МКТЈ-а. Недостатак стандардних радних процедура или централизације довео је до проблема са доказима прикупљеним у овој фази. Године 2000, МКТЈ је спровео велику, централизовану, форензичку операцију у ораховачкој мртвачници, где је применио стандардне радне процедуре за све форензичке тимове осим британског, који је функционисао независно у Приштини. СПГС наводи да су, у покушају да покаже да су злочини били систематски и широко распрострањени, тимови МКТЈ извршили обдукције на што је више тела могуће, вршећи идентификацију у малој мери или је уопште нису вршили; штавише, неидентификована тела која су ексхумирана 1999. године поново су сахрањена на локацијама које још увек нису познате КНЛСМ-у. Након што је МКТЈ окончао своје ангажовање 2000. године, ЈНЛ полиције УНМИК-а наставио је истраге несталих лица у мањем обиму, „*ex-officio*“, без икакве шире стратегије у погледу оптужнице“. Услед тога, прикупљен је велики број неструктурисаних информација.
70. СПГС тврди да је проналажење и идентификовање несталих лица у горе описаном контексту веома тежак и дуготрајан задатак. Он даље тврди да број несталих лица чије је остатке пронашао и идентификовао КНЛСМ „сведочи о његовом напорном раду између 2002. и 2008. године“ и да се „у гробницама и даље проналазе тела и у току су идентификације и повраћаји посмртних остатака члановима породица, често на основу информација садржаних у списима УНМИК-а/КНЛСМ-а“. СПГС даље напомиње да је „дакле очигледно да је поступак формирања система који ће моћи ефикасно да решава нестанке и друга озбиљна кршења међународног хуманитарног права разумљиво постепено“ на Косову, што се огледа у горенаведеном предмету *Палић*. СПГС даље напомиње да се овај процес „ослањао на велики број актера, а не само на УНМИК, на пример на Међународну комисију за нестала лица, Међународни комитет Црвеног крста и домаће организације за нестала лица“.
71. СПГС даље тврди да је од фундаменталног значаја за спровођење ефикасних истрага професионална, добро обучена и добро опремљена полиција и да таква полиција није постојала на Косову након сукоба. У том полицијском вакууму након завршетка

сукоба, УНМИК је морао да испочетка изгради нову Косовску полицијску службу, што представља један дуготрајан и изазован задатак који, према наводу СПГС-а, још увек траје. СПГС такође наводи да се полиција УНМИК-а суочила са бројним изазовима током вршења функција спровођења закона, које му је постепено преносио КФОР у периоду 1999-2000. године. У том погледу, он упућује на Годишњи извештај полиције УНМИК-а за 2000. годину, у коме се даје следећи опис ситуације:

„полиција УНМИК-а је морала да ради у послератном окружењу у ком је затекла беживотна тела и опљачкане и спаљене куће. Етничко насиље је избијало у виду илегалних иселавања, принудних одузимања имовине, спаљивања кућа и физичког насиља над заједницама широм Косова. Бес и тензија су били јако изражени међу свим етничким групама, а појачавали су их извештаји о несталим и умрлим особама. За полицију УНМИК-а је постао императив да успостави ред и да брзо изгради оквир за упис и истрагу злочина.

Све ово је морало да се уради уз ограничене физичке и људске ресурсе. Пошто је ово била прва извршна мисија у историји УН-а, било је неопходно да се на терену разраде концепт, планирање и спровођење. Због двадесет различитих националности које су учествовале на почетку, полицијским руководиоцима је представљало изазован задатак да установе уобичајену праксу за постизање оптималних резултата у једном високо ризичном окружењу“.

72. СПГС наводи да су припадници међународне полиције УНМИК-а који су радили на предметима несталих лица морали да се прилагоде спровођењу истрага на странијој територији и у странијој земљи, са ограниченом подршком Косовске полиције која је још увек била у развоју. Он даље наводи да су ови истражитељи често наилазили на ситуације где појединци који су поседовали релевантне информације о локацији и судбини несталих лица нису желели да открију такве информације. Према наводу СПГС-а, све ове препреке спречавале су полицију УНМИК-а да спроведе истраге сходно стандардима који се могу очекивати од држава са успостављеним институцијама које не наилазе на велики број предмета овакве природе, повезаним са ситуацијама након сукоба.
73. У погледу случаја г. С. С, СПГС наводи да је, на основу истражног списка примљеног од ЕУЛЕКС-а, „очигледно да је полиција УНМИК-а покренула и спровела истрагу о томе где се налази г. [С. С.]; међутим, те истраге нису довеле до проналажења г. [С. С.], нити до утврђивања његове судбине, до тренутка када је спис предат ЕУЛЕКС-у“.
74. СПГС наводи да је УНМИК био први обавештен о томе октобра 1999. године и да је случај уписан код ЦЈКИ-ја. ЈНЛ је такође отворио досије о несталом лицу 2000. године, а полиција УНМИК-а је прикупила анте-мортем податке од породице жртве. СПГС даље наводи да су спроведене „продужене истраге“ у склопу напора да се пронађе г. С. С. Он наводи да је ОЕБС предузео одређене активности и да је полиција УНМИК-а начинила три покушаја у периоду између 2001. и 2002. године како би пронашла суседе и потенцијалне сведоке, али сви ови покушаји су били неуспешни. СПГС даље наводи да није могао да се успостави контакт са жртвиним сродницима „упркос бројним напорима“ да се они пронађу путем српских органа. СПГС се такође позива на истрагу коју је спровео ЈНЛ како би потврдио идентитет непознатих лица

сахрањених на гробљу у Качанику 2003. године, што није довело до проналажења несталог лица. Године 2004, полиција је обавила разговор са сестром жртве и притом је сакупила додатне анте-мортем податке. Он такође наводи да је ЈРЗ покренуо истрагу априла 2005. године која је, према његовом мишљењу, усмерена ка проналажењу тела жртве на гробљу у Качанику; овај покушај је такође био неуспешан. Тако је, према речима СПГС-а, „у том тренутку истражна активност УНМИК-а остала на чекању због недостатка информација или трагова који би омогућили даљу смислену истрагу и давање првенства овом случају у односу на друге случајеве“. Досије о несталом лицу касније је предат ЕУЛЕКС-у, „где је и даље отворен“.

75. У светлу горе реченог, СПГС закључује да је УНМИК заиста учинио све разумне истражне напоре како би истражио случај г. С. С. у складу са чланом 2.

3. Процена Комисије

76. Комисија сматра да се жалилац позива на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 ЕКЉП, у погледу тога да полиција УНМИК-а није спровела ефикасну истрагу у вези са отмицом и вероватним убиством г. С. С.

а) Подношење релевантних списа

77. СПГС примећује да су сви доступни списи који се тичу истраге достављени Комисији. Међутим, у својим примедбама од 19. априла 2012. године, СПГС наговештава да би списи могли бити непотпуни (видети § 63 горе у тексту).

78. Као што је горе поменуто, Комисија је такође затражила од ЕУЛЕКС-а да обезбеди додатне информације у вези са овим предметом (§§ 3 и 4), али ЕУЛЕКС није успео то да уради (видети §§ 51-53 горе у тексту).

79. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да поднесе било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује пружање докумената и информација релевантних за жалбе. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст „да им на руке достави информације без одговарајућег објашњења“ (видети предмет ЕСЉП *Челикбилек против Турске*, бр. 27693/95, пресуда од 31. маја 2005, § 56).

80. Комисија даље напомиње да је правилно вођење истражних списа који се тичу кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истраге до њихове предаје, од суштинске важности за наставак таквих истрага те тако може покренути, сâмо по себи, питања сходно члану 2. Комисија такође напомиње да УНМИК није доставио никакво објашњење о томе зашто документација може бити непотпуна, нити о томе који делови могу бити непотпуни.

81. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списа. Комисија ће стога проценити меритум жалби на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети предмет *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда ЕСЉП од 15. марта 2011, § 146).
- b) *Општа начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2*
82. Комисија напомиње да је позитивна обавеза истраживања нестанака широко прихваћена у међународном праву људских права, макар од случаја Интерамеричког суда за људска права *Веласкез-Родригез* (видети случај *Веласкез-Родригез против Хондураса*, пресуда Интерамеричког суда за људска права (ИАСЉП) од 29. јула 1988, серија Ц бр. 4). КЉП такође наводи да позитивна обавеза проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрана окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност особе), тумачено заједно са чланом 2(3) (право на ефикасан правни лек) МСГПП (видети КЉП, Општи коментар бр. 6, 30. април 1982, § 4; КЉП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13); видети такође, између осталог, КЉП, *Мухамед Ал-Авани против Либијске Аранске Цамахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (А/Res/47/133, 18. децембар 1992.) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних арбитражних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције за заштиту свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.
83. Да би се бавила тврдњама жалиоца, Комисија се посебно осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЉП. Суд је сматрао да „Обавеза заштите права на живот сходно члану 2 Конвенције, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције 'да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији', имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени“ (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Мекен и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 27. септембра 1995, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЉП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998, § 105, *Извештаји о пресудама и одлукама 1998-I*; видети такође ЕСЉП, *Јасински против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010, § 71). Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти, или су непознати (видети ЕСЉП, *Колев против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009, § 191).
84. Европски суд је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је нестанак проузрокован од стране државног агента (видети ЕСЉП [ВВ], предмет *Варнава и остали против Турске*, наведен у § 61 изнад у тексту, при § 136).

85. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне пријаве или одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда од 6. априла 2004, § 310; видети такође ЕСЈП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005, § 210).
86. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да „истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу, пружања довољног елемента јавне критике истраге и њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица (видети ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 61; при § 191; видети такође ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све могуће разумне кораке да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти или одговорна особа или особе ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен горе у тексту, при § 312; и *Исајева против Русије*, наведен горе у тексту, при § 212).
87. Конкретно, закључак истраге мора бити заснован на детаљној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЈП, *Колети против Бугарске*, наведен изнад у § 83, при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависи од околности конкретног случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЈП, *Велсеа и Мазарев против Румуније*, бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009, § 105).
88. Конкретно, у погледу особа које су нестале и касније пронађене мртве, што није случај у овом предмету, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЈП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док су локација и судбина особе неизвесни, те је она стога континуираног карактера“ (случај ЕСЈП *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 86 изнад, при § 46; у истом смислу, случај ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 61, при § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр. 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012, § 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након проналажења тела... Тиме се расветљава само један аспект судбине несталога лица и генерално остаје обавеза да се објасни нестанак и смрт, као и да се идентификује и кривично гони сваки починитељ незаконитих дела који има везе са тим нестанком и смрћу“ (случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад у §

86, при § 46; у истом смислу случај *Варнава и остали против Турске*, предмет ЕСЈП [ВВ] наведен изнад у § 61, при § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака жртве сами по себи могу представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, у § 64).

89. Што се тиче захтева за јавни надзор, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавног надзора може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, најближи сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети случај ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали*, наведен у § 85 изнад, при §§ 311-314; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен у § 85 изнад, при §§ 211-214 и случајеве наведене у њему; ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 7. јула 2011, бр. 55721/07, § 167, ЕКЈП 2011.).
90. Суд је такође истакао огроман значај који ефикасна истрага има у утврђивању истине о ономе што се догодило, не само због породица жртава, већ и због жртава сличних злочина, као и опште јавности, која има право да сазна шта се догодило (ЕСЈП [ВВ], *Ал-Масри против Бивше југословенске Републике Македоније*, бр. 39630/09, пресуда од 13. децембра 2012, § 191). Уједињене нације су такође уверене у значај права на истину. Према речима Генералног секретара УН-а, „право на истину подразумева свест о потпуној и комплетној истини о догађајима који су се одиграли, карактеристичним околностима везаних за њих и о учесницима у њима. У случају несталих лица... то подразумева и право на откривање судбине и локације жртве“ (видети Извештај Генералног секретара УН-а, *Нестала лица*, документ УН-а А/67/267, 8. август 2012, § 5; видети такође Савет за људска права УН-а, Резолуције 9/11 и 12/12: *Право на истину*, 24. септембар 2008 и 12. октобар 2009; видети такође Извештај Специјалног известиоца о унапређењу и заштити људских права и основних слобода током борбе против тероризма, Бен Емерсон, *Оквирни принципи за обезбеђивање одговорности јавних функционера за тешка и систематска кршења људских права почињена у контексту државних анти-терористичких иницијатива*; документ УН-а А/НRC/22/52, 1. март 2013.).

с) *Применљивост члана 2 на контекст Косова*

91. Комисија је свесна чињенице да су се отмица и вероватно убиство г. С. С. догодили убрзо након распоређивања УНМИК-а на Косову одмах након оружаног сукоба, када су били распрострањени криминал, насиље и мањак безбедности.
92. Са своје стране, СПГС не оспорава да је УНМИК имао обавезу да истражи овај предмет сходно члану 2 ЕКЈП. Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које се односе на косовски контекст и распоређивање УНМИК-а у првој фази његове мисије треба да буду узете у разматрање при процени питања да ли је ова истрага у сагласности са чланом 2 ЕКЈП. У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.

93. Комисија сматра да аргументи које је изнео СПГС покрећу два главна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или опште насиље, а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК.
94. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЉП. С тим у вези, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети случај ХРАП, *Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта 2011, § 44; случај *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011, § 25; случај *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012, § 22).
95. У погледу применљивости члана 2 на ситуације у којима постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на послератне ситуације, укључујући оне у земљама тадашње Југославије (видети, између осталих примера, случај ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 86 и случај ЕСЉП, *Јуларић против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011.). Суд даље наводи да процедурална обавеза сходно члану 2 наставља да се примењује на „различите безбедносне околности, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 89, при § 164; видети такође случај *Гулеч против Турске*, пресуда ЕСЉП од 27. јула 1998, § 81, Извештаји 1998-IV; случај *Ерги против Турске*, пресуда ЕСЉП од 28. јула 1998, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; случај ЕСЉП *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 85, при §§ 85-90, 309-320 и 326-330; случај *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 85, при §§ 180 и 210; случај *Канлибаши против Турске*, бр. 32444/96, пресуда ЕСЉП од 8. децембра 2005, §§ 39-51).
96. Суд је признао да „у случајевима када смрт [и нестанак] која је предмет истраге сходно члану 2, наступи у околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и конкретна ограничења могу захтевати употребу мање ефикасних истражних мера или могу довести до одлагања истраге“ (видети ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад, при §164; случај *Базоркина против Русије*, бр. предмета 69481/01, пресуда ЕСЉП од 27. јула 2006. године, § 121). Суд је ипак закључио да „обавеза према члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у тешким безбедносним условима, морају бити предузети сви разумни кораци како би се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот (видети, између осталих примера, ЕСЉП, случај *Каја против Турске*, наведен у § 83 изнад, при §§ 86-92; ЕСЉП, случај *Ерги против Турске*, наведен изнад, при §§ 82-85; ЕСЉП [ВВ] *Танрикулу против Турске*, бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999, §§ 101-110,

ЕКЈП 1999-IV; ЕСЈП, *Кашијев и Акајева против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005, §§ 156-166; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 85, при §§ 215-224; ЕСЈП, *Мусајев и остали против Русије*, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007, §§ 158-165).

97. Слично томе, КЈП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЈП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад у § 82, при § 1; КЈП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, саопштење бр. 1447/2006, разматрања од 22. априла 2009, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЈП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСГПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане истраге у вези са нестанима и отмицама на Косову (видети КЈП, *Закључне примедбе Комитета за људска права: Косово (Србија)*, 14. август 2006, §§ 12-13, СГПП/Ц/УНК/ЦО/1).
98. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, довеле до тога да буде од кључног значаја да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут расподеле свеобухватне одговорности у погледу надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о напретку истрага као и поступка прописне предаје случајева међу службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир потребу за заштитом жртава и сведока (видети, *mutatis mutandis*, случај *P.P. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда ЕСЈП од 4. децембра 2012, §§ 28-32), као и да се размотри нарочита рањивост расељених лица у периоду након сукоба (видети ЕСЈП [ВВ], *Саргсиан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011, § 145; и ЕСЈП [ВВ], *Чигаров и остали против Јерменије*, бр. 13216/05, одлука од 14. децембра 2011, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да је овај процес завршен 2003. године када су полиција и правосудни систем на Косову описани као „добро функционишући“ и „одрживи“ од стране Генералног секретара УН-а (видети § 20 изнад).
99. Као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогућ или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЈП, случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 86 горе у тексту, § 70; *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, од 27. новембра 2007, § 62).

100. Комисија даље напомиње да њен задатак није да испита релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у вези са њиховом конкретном примени на одређене околности везане за ситуацију која је предмет жалбе пред Комисијом (видети ЕСЈП, *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29. новембра 1988, § 53, Серија А, бр. 145-Б). Комисија стога закључује да природа и степен разматрања да ли ефикасност истраге испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће, у погледу сваког предмета, утврдити да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што то налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражног посла на Косову.

d) *Усаглашеност са чланом 2 у овом предмету*

101. Што се тиче околности у вези с овим случајем, Комисија напомиње да су постојали недостаци у спровођењу истраге од њеног почетка, имајући у виду да је почетни ступањ истраге од изузетног значаја. Међутим, у светлу горе описаних напомена у вези са својом ограниченом временском надлежношћу (видети § 61), Комисија подсећа да је она надлежна *ratione temporis* да процењује усклађеност истраге са чланом 2 ЕКЈП само у периоду после 23. априла 2005. године, разматрајући статус предмета тог датума (ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 86 изнад, при § 70). Период који је предмет разматрања завршава се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео одговорност у области управљања правдом (видети § 21-22 изнад).

102. Комисија напомиње да је УНМИК сазнао за отмицу и вероватно убиство г. С. С. у периоду између септембра и децембра 1999. године (видети изнад § 30), вероватно на основу извештаја који је доставио ОЕБС, као и да је УНМИК-ов ЦЈКИ накнадно покренуо истрагу овог случаја. Комисија са забринутошћу напомиње да је, према наводу из истражног списка, оригинални предметни спис „био уписан као нестало“ (видети изнад § 36), и да је истрага настављена тек годину дана касније, децембра 2000. године. Исте године, УНМИК-ов ЈНЛ је отворио досије о несталом лицу. Ова два одсека полиције УНМИК-а спроводила су наредних година засебне истраге случајева и размениле одређене информације тек 2001. године, као што је документовано у спису.

103. Везано за напоре УНМИК-а да утврди судбину г. С. С, Комисија напомиње да се још увек не зна где се он налази. Комисија напомиње да је анте-мортем податке у вези са жаличевим оцем прикупио МКЦК између 1. јула и 20. септембра 2001. године и да је у бази података МКНЛ-а потврђено да су ДНК узорци прикупљени, али није јасно када и од кога су прикупљени, као ни ко је то учинио (видети § 27 изнад).

104. С тим у вези, Комисија напомиње да је прикупљање ДНК узорака само по себи од суштинског значаја јер обезбеђује неопходан материјал за будућа компаративна истраживања и могућу идентификацију пронађених посмртних остатака. Међутим, пошто у случају овог предмета до такве идентификације није дошло, Комисија се сада враћа на истрагу коју је спровела полиција УНМИК-а и циљу идентификације починилаца и довођење истих пред лице правде, што представља други елемент процедуралне обавезе из члана 2 ЕКЈП.

105. Што се тиче кривичне истраге коју је спровео ЦЈКИ, из докумената која се налазе у истражном спису види се да су, осим бележења података достављених од стране ОЕБС-а, укључујући податке за контакт чланова породице жртве, истражитељи ЦЈКИ-ја предузели само мањи број активности: децембра 2000. године, они су посетили полицијске станице у Качанику, Урошевцу и Штрпцу како би проверили да ли оне имају евиденцију о случају г. С. С; јануара 2001. године, од ЈНЛ-а су узели доступне анте-мортем податке о г. С. С; фебруара 2001. године, обавили су разговор са сестром г. С. С. на граничном прелазу Мердаре између Косова и уже Србије. Јуна 2001. године, ЦЈКИ је затражио од УНМИК-ове Канцеларије за везу да проследи захтев српским органима да помогну у проналажењу чланова породице жртве, конкретно његове таште која живи у ужој Србији. Јануара 2002. године, истражитељи који су прегледали спис одлучили су да га задрже „на чекању“ до појављивања нових информација, сматрајући да су напори истражитеља да добију додатне информације били безуспешни.
106. Међутим, Комисија напомиње да истрага спроведена до сада од стране ЦЈКИ-ја није била детаљна с обзиром да нису учињени истински напори да се испрате постојећи трагови и прикупе додатне информације о околностима везаним за отмицу г. С. С. У погледу навода СПГС-а да су истражитељи ЦЈКИ-ја у три наврата покушали да обаве разговор са суседима као потенцијалним сведоцима, Комисија напомиње да, иако се у истражним документима уопштено наводи да потенцијалне сведоке није могуће пронаћи, ни у једном документу истражног списка није конкретно наведено које кораке су истражитељи предузели како би пронашли три потенцијална сведока отмице – лице М, које је отмицу прво пријавило ЦЈКИ-ју, М. Р. и С. Р, чија су пуна имена поменута у полицијским извештајима у својству сведока догађаја. Комисија затим напомиње да су се појавиле недоследности у различитим верзијама о нестанку г. С. С. Једна од њих је да ли је на дан свог нестанка он био сам у Качанику (како је ЦЈКИ-ју пренела сестра С. С) или са својом супругом (како се наводи у изјави сведока коју је забележио Центар за хуманитарно право, укључујући истражни спис). Ова чињеница би, уколико се разјасни, довела до даљих трагова. Комисија такође напомиње да је фебруара 2001. године ЦЈКИ обавио кратак разговор са сестром г. С. С. иако у спису не постоји изјава сведока овог разговора. Комисија затим напомиње да ЦЈКИ није искористио могућност да затражи њену помоћ у проналажењу осталих чланова породице г. С. С, укључујући његову супругу и ташту које су вероватно поседовале додатне информације о случају. Такође, с обзиром на то да су се појавиле одређене недоследности у овом разговору (на пример, да ли је супруга г. С. С. такође била у Качанику у тренутку отмице и, последично, да ли је могла да достави додатне информације, укључујући информације о осумњиченима), истражитељи нису учинили никакав напор да разјасне ову чињеницу. У погледу изјаве СПГС-а о „бројним напорима“ УНМИК-а да контактира породицу путем српских органа, Комисија је у спису пронашла доказе о само једном захтеву који је ЦЈКИ упутио УНМИК-овој Канцеларији за везу да помогне у проналажењу таште г. С. С. У прилог томе, Комисија напомиње да истражни спис не садржи ниједан доказ да је УНМИК-ова Канцеларија за везу предузела кораке по овом захтеву.
107. У истражном спису се такође не види ниједан покушај УНМИК-овог ЦЈКИ-ја да посети места где је г. С. С. наводно убијен и да покуша да боље разуме околности злочина који је предмет истраге, што је основни корак у случајевима у којима постоји мало доказа. Комисија такође узима у обзир чињеницу да би адекватна

истрага тако озбиљних злочина требало такође да обухвати бар разговор са жалиоцима, идентификацију особа које живе или су се нашле у области наведеног злочина и обављање разговора са њима, нарочито са онима које су биле присутне у селу у време наводне отмице и које би стога можда могле да посведоче о нечему („претрага“ те области), као и са особама које су познавале жртву, јер њима могу бити познати евентуални мотиви.

108. По питању истраге коју је спровео УНМИК-ов ЈНЛ, Комисија напомиње да су једине ране истражне активности које је ЈНЛ спровео, конкретно, у погледу случаја г. С. С, биле упис предмета у ЈНЛ-ову базу података, маја 2000. године, наводно неуспели покушаји да се пронађу чланови породице г. С. С. у колективном центру „Електрокосово“ и упис имена и података за контакт чланова породице г. С. С, октобра 2000. године. Октобра 2001, а затим и фебруара 2002. године, ЈНЛ је од МКЦК-а добио анте-мортем податке у погледу г. С. С, као и других несталих лица.
109. У периоду између марта и октобра 2003. године, ЈНЛ је извршио ексхумацију пет гробних места на гробљу у Качанику како би проверио да ли је тамо сахрањена било која особа из Качаника које се још увек водила као нестала, укључујући г. С. С. Комисија напомиње да није било доступних анте-мортем информација у погледу ниједног ексхумираног тела и да је дата препорука да се изврши обдукција тела и упореде добијене информације са анте-мортем подацима несталих лица из Качаника; у спису не постоје назнаке о томе да ли је ово урађено и какав је био исход.
110. Комисија примећује да је, према наводима из истражног списка, тек јула 2004. године ЈНЛ наводно посетио кућу жртве (у Урошевцу) и тада је покушао да обави разговор са суседима који нису били вољни да сарађују. Комисија напомиње да из истражног списка није могуће утврдити да ли су истражитељи посетили стварно место пребивалишта жртве (последња адреса пребивалишта жртве, како је жалилац назначио, била је у Качанику). Даље, у релевантном извештају нису достављене прецизне информације о томе са ким је полиција обавила разговор као ни о датим одговорима. Јула 2004. године, ЈНЛ је обавио телефонски разговор са сестричином г. С. С. (кћерком његове сестре); међутим, из списка није јасно који је био циљ тог разговора.
111. Такође, у погледу овог дела истраге коју је спровео ЈНЛ, Комисија напомиње да истражитељи нису учинили довољне напоре како би испратили постојеће трагове. На пример, у спису не постоји назнака да је ЈНЛ учинио било какав напор да провери информацију да је тело г. С. С. можда бачено у реку. Такође, у спису не постоји назнака да је учињен било какав напор да се контактирају чланови породице жртве.
112. Комисија даље напомиње да не постоји документовани покушај УНМИК-овог ЦЈКИ-ја или ЈНЛ-а да контактира остале најближе чланове породице г. С. С, на пример самог жалиоца, који у свом поднеску Комисији наводи да има информацију о наводним починиоцима убиства његовог оца, или супругу г. С. С.
113. У погледу периода у току ког је имала надлежност, почевши од 23. априла 2005. године, Комисија напомиње да је након тог критичног датума и даље постојао пропуст по питању спровођења неопходних истражних радњи, у складу са

континуираном обавезом истраге (видети § 88 горе у тексту), чиме је процена целе истраге доведена у временски период под надлежношћу Комисије.

114. Комисија сматра да је УНМИК, пошто посмртни остаци г. С. С. нису били пронађени и лица одговорна за злочин нису била идентификована, имао обавезу да користи средства која су му на располагању како би редовно пратио напредак истраге да би био сигуран да ништа није занемарено и да је сваки нови доказ узет у разматрање, и како би обавестио његове сроднике о било каквим могућим новим траговима у истрази.
115. Комисија напомиње да ЦЈКИ није предузео ниједну додатну активност и да ЦЈКИ није извршио ниједан преглед током овог периода.
116. Комисија такође напомиње да је једина активност коју је у овом периоду предузео УНМИК-ов ЈНЛ – иако није директно повезана са случајем г. С. С – била да потврди да је у периоду од априла 2005. до јула 2006. године на гробљу у Качанику био пронађен већи број неидентификованих гробова. У том погледу, истражитељи су обавили разговор са свештеником који је водио гробље и открили да су тела која су била сахрањена у спорним гробовима припадала познатим особама чије смрти нису повезане са сукобом.
117. Комисија даље напомиње да је априла 2008. године УНМИК-ов ЈИРЗ отворио нови предметни спис који је случај сврстао у убиства. Међутим, из истражног списка се чини да истражитељи осим уписа предмета нису предузели ниједну другу меру.
118. Комисија напомиње изјаву СПГС-а да се предмету г. С. С. није могло дати првенство над другим предметима због недостатка трагова. Комисија сматра да је проналазак неопходних информација којима би се попуниле празнине у истрази главни циљ сваке истражне активности. Дакле, истражни органи не би требало да користе недостатак информација као аргумент да оправдају своју неактивност. Као што је показано, уместо да активно трага за информацијама и траговима, полиција УНМИК-а је једноставно чекала да се додатне информације појаве саме од себе.
119. Комисија се такође слаже да у ситуацији када дође до масовног прилива потенцијалних кривичних пријава, а постоји ограничен капацитет за полицијске истраге на терену, одређивање приоритета представља један од начина одржавања нивоа ефикасности, када се решавају само озбиљни предмети са очигледним траговима. С тим у вези, Комисија разматра превасходност права на живот у међународним инструментима заштите људских права (видети, на пример, случај *Стрелец, Кеслер и Кренц против Немачке* [ВВ], бр. 34044/96, 35532/97 и 44801/98, пресуда ЕСЉП од 22. марта 2001, § 85, ЕКЉП 2001-II). У сваком случају, до такве категоризације истраге би требало да дође тек након што буде предузет минимум могућих истражних активности и након што се прикупе и анализирају информације до којих се могло доћи. У овом предмету, приоритет није требало давати док се не сакупе информације о околностима отмице и могућег убиства г. С. С. (видети такође случај *Б. А*, мишљење ХРАП-а од 1. фебруара 2013, § 82).
120. Очигледан недостатак адекватне реакције полиције УНМИК-а могао је да укаже починиоцима на то да надлежни органи нису могли, или да нису били вољни, да

истраже таква кривична дела. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, а нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњивости међу починиоцима злочина и може само да доведе до погоршања ситуације. Проблеми са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије, који су размотрени изнад, не оправдавају такву неактивност, било на почетку или касније.

121. Комисија је свесна чињенице да дужност спровођења истраге није прекршена једноставно због тога што истрага не производи задовољавајући резултат. Ипак, таква истрага мора да се спроведе на озбиљан начин и не сме да буде пука формалност.
122. Комисија стога сматра да, узимајући у обзир околности из овог предмета, УНМИК није предузео све разумне кораке како би пронашао нестало лице, идентификовао починиоце и извео их пред лице правде. У том погледу, Комисија сматра да истрага није била одговарајућа и није била усклађена са захтевима брзине, експедитивности и ефикасности (видети § 86 изнад), као што то налаже члан 2.
123. Што се тиче захтева за јавни надзор, Комисија подсећа да члан 2 такође захтева укључивање блиског сродника у истрагу у мери која је неопходна да се заштите његови или њени законски интереси.
124. У том погледу, Комисија је већ напоменула да се из истражног досијеа види да није било никаквог контакта између УНМИК-а и жалиоца у вези са истрагом. Комисија стога сматра да жалилац није имао приступ истрази како то налаже члан 2.
125. У светлу мана и недостатака који су горе описани, Комисија закључује да УНМИК није спровео адекватну и ефикасну истрагу отмице и нестанка г. С. С. Стога је постојала повреда члана 2 ЕКЉП сходно његовом процедуралном аспекту.

В. Наводно кршење члана 3 ЕКЉП

126. Комисија сматра да се жалилац позива, у суштини, на повреду права на забрану нечовечног или понижавајућег поступања, загарантованог чланом 3 ЕКЉП.

1. Опсег разматрања Комисије

127. Комисија ће размотрити наводе сходно члану 3 ЕКЉП, примењујући исти опсег разматрања који је предвиђен чланом 2 (видети §§ 56-61 горе у тексту).
128. Комисија подсећа да је Европски суд за људска права закључио у много наврата да ситуација принудног нестанка покреће повреду члана 3 у погледу блиских сродника жртве. Суд наглашава да, у вези са чланом 3, „суштина те повреде не лежи толико у чињеници да је члан породице 'нестао', већ се односи на реакције и ставове надлежних органа на насталу ситуацију након што им је предочена“ (видети нпр. ЕСЉП (ВВ), *Чакићи против Турске*, бр. 23657/94, пресуда од 8. јула 1999, § 98, ЕКЉП, 1999-IV; ЕСЉП (ВВ), *Кипар против Турске*, бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 156, ЕКЉП, 2001-IV; ЕСЉП, *Орхан против Турске*, бр. 25656/94, пресуда од 18. јуна 2002, § 358; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у §

96, при § 139; ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 86, при § 74; ЕСЈП, *Алпату Исраилова против Русије*, бр. 15438/05, пресуда од 14. марта 2013, § 70; видети такође ХРАП, *Здравковић*, бр. 46/08, одлука од 17. априла 2009, § 41). „Сродник може тврдити да је директна жртва понашања надлежних органа поготово у погледу тих реакција и ставова“ (видети, између осталих, ЕСЈП, *Ер и остали против Турске*, бр. 23016/04, пресуда од 31. јула 2012, § 94).

129. На крају, када се ради о душевној патњи изазваној реакцијама надлежних органа на нестанак, наводна повреда је у супротности са материјалним елементом члана 3 ЕКЈП, а не процедуралним елементом, као што је случај у погледу члана 2 (ЕСЈП, *Гелажев против Русије*, бр. 20216/07, пресуда од 15. јула 2010, §§ 147-148).

2. Поднесци страна

130. Жалилац у суштини наводи да је недостатак информација и неизвесност у вези са отмицом и вероватним убиством г. С. С, нарочито због пропуста УНМИК-а да ваљано истражи његов случај, проузроковала душевну патњу њему и његовој породици. Он наводи да посмртне остатке свог оца није могао да „сахрани на хуман и достојанствен начин након 12 година“.

131. У погледу члана 3, СПГС наводи да, иако се већи део судске праксе из члана 3 развио у складу са нестанцима који се могу приписати држави или њеним агентима, Европски суд је такође утврдио да до кршења члана 3 може такође доћи „у случајевима када се пропуст органа да реагују на захтеве сродника за информације или препреке на које они наилазе – због чега морају да буду на удару напора како би открили било какве чињенице – може сматрати грубим, континуираним и безосећајним занемаривањем обавезе утврђивања локације и судбине несталог лица“.

132. По питању овог случаја, СПГС признаје постојање блиске везе између жалиоца и г. С. С, с обзиром на то да је жалилац његов син. Он даље признаје ангажованост жалиоца и чланова његове породице у покушајима да добију информације о г. С. С. и наводи да је „јасно да су истражитељи УНМИК-а били у контакту са жалиоцем у циљу наставка истраге и добијања релевантних података“. Он даље наводи да су, из тих разлога, „чланови породице жртве изгледа учествовали... у достављању података о г. [С. С.] и током истражних напора УНМИК-а у вези са случајем“.

133. СПГС такође наводи да жалиоци нису изнели никакве наводе о „било каквој активности УНМИК-а која би била доказ непоштовања озбиљности случаја или емоција жалиоца и његове породице“; такође, не постоји доказ да је у својим одговорима на упите жалилаца УНМИК поступио „на неодговарајући начин, са ставом који неминовно доводи до кршења члана 3“.

134. СПГС закључује да не оспорава постојање душевне патње жалилаца; међутим, он тврди да се она не може приписати УНМИК-у већ да је „последница природне патње проузроковане нестанком блиског члана породице и несрећне чињенице да до данас надлежни органи нису успели да утврде где се налази г. [С. С.]“. Он наводи да је, у овом случају, Европски суд сматрао да патња коју преживљавају чланови породице мора имати „одлике различите“ од емоционалне патње која се може сматрати

неминовном код особа које су у сродству са жртвом озбиљног кршења људских права.

135. СПГС дакле тврди да није било кршења члана 3.

3. Процена Комисије

a) *Општа начела која се тичу обавезе сходно члану 3*

136. Као и члан 2, члан 3 ЕКЉП обухвата једну од основних вредности у демократским друштвима (ЕСЉП, *Талат Тене против Турске*, бр. 31247/96, од 21. децембра 2004, § 47; ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, ЕКЉП, 2004-VII, § 424). Као што то потврђује апсолутни карактер који члан 15 § 2 ЕКЉП даје забрани мучења и нечовечног и понижавајућег поступања, та забрана се примењује чак и у најтежим околностима.

137. Наводећи општа начела применљива на ситуације у којима је наводно дошло до кршења обавезе сходно члану 3 ЕКЉП, Комисија напомиње да феномен нестанка представља сложен облик кршења људских права који се мора разумети и са којим се мора суочити на интегралан начин (видети случај ИАСЉП, *Веласкез-Родригез против Хондураса*, наведен изнад у § 82, при § 150).

138. Комисија примењује да се обавеза сходно члану 3 ЕКЉП разликује од процедуралне обавезе надлежних органа сходно члану 2. Док се потоњом од надлежних органа захтева да предузму одређене правне радње које могу довести до идентификације и кажњавања одговорних лица, прва поменута обавеза је општија, више је хуманитарног карактера и односи се на реакцију надлежних органа на патњу сродника лица која су нестала или су убијена.

139. КЉП такође препознаје нестане као озбиљно кршење људских права. У својој одлуци од 21. јула 1983. године, у предмету *Квинтерос против Уругваја*, Комитет је навео да нестани представљају озбиљна кршења права сродника несталог лица, који пате услед душевног бола који траје све док траје неизвесност у погледу судбине њихових вољених, често и више година (видети КЉП, Саопштење бр. 107/1981, УН док. СГПП/Ц/ОП/2 при 138 (1990), § 14). Поред тога, у својој одлуци од 15. јула 1994. у предмету *Мохика против Доминиканске Републике*, КЉП је сматрао да је „нестанак лица нераскидиво повезан са поступањем које представља повреду члана 7 [Споразума]“, којим се такође забрањује мучење, нечовечно или понижавајуће поступање и кажњавање (видети КЉП, Саопштење бр. 449/1991, УН док. СГПП/Ц/51/Д/449/1991 (1994), § 5.7).

140. По питању тога да ли се чланови породице нестале особе могу сматрати жртвама поступања које је супротно члану 3 ЕКЉП, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права и на своју сопствену судску праксу. Европски суд прихвата такву могућност, што зависи од постојања „нарочитих чинилаца који доводе до тога да патња коју преживљава [члан породице] добије димензију и одлике различите од емоционалне туге каква се може сматрати неизбежном код особа које су у сродству са жртвом тешког кршења људских права“. Суд даље сматра да „у пресудне елементе спадају непосредност крвог средства, конкретне

околности везане за породични однос, мера у којој је члан породице био сведок предметних догађаја, ангажованост члана породице у покушају да прикупи информације о несталој особи и начин на који су надлежни органи одговорили на такво распитивање“ (видети ЕСЈП, *Басајева и остали против Русије*, бр. 15441/05 и 20731/04, пресуда од 28. маја 2009, § 159; ЕСЈП, случај *Ер и остали против Турске*, наведен изнад у § 141, при § 94).

141. Комисија напомиње да, при процени емоционалне патње жртава, Европски суд такође разматра следеће околности: трајање самог нестанка и периода током којег није било информација о судбини несталога лица и истражи коју воде надлежни органи; одлагање почетка кривичне истраге нестанка; изостанак било какве „смишене“ акције надлежних органа, упркос чињеници да су им се жалиоци обратили како би пријавили нестанак свог сродника и поделили са њима информације које имају; изостанак могућег објашњења или информација о судбини несталога сродника упркос личним или писменим упитима упућеним званичним органима (видети, између осталих предмета, ЕСЈП, *Ер и остали против Турске*, наведен изнад, при § 96; ЕСЈП, *Османоглу против Турске*, бр. 48804/99, пресуда од 24. јануара 2008, § 97). Други фактор који доводи до утврђивања повреде члана 3 ЕКЈП јесте континуирана природа психолошке патње сродника жртве нестанка (ЕСЈП, *Салаков и Ислијамова против Украјине*, бр. 28005/08, пресуда од 14. марта 2013. године, § 201).
142. КЈП је такође разматрао то питање и препознао чланове породица несталих лица као жртве повреде члана 7 Споразума: родитеље (*Бушерф против Алжира*, Саопштење бр. 1196/2003, разматрања од 30. марта 2006, § 9.7, СГПП/Ц/86/Д/1196/2003), децу (*Зарзи против Алжира*, Саопштење бр. 1780/2008, разматрања од 22. марта 2011, § 7.6, СГПП/Ц/101/Д/1780/2008), браћу и сестре (*Ал-Абани против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1640/2007, разматрања од 26. јула 2010, § 7.5, СГПП/Ц/99/Д/1640/2007), супружнике (*Бусруал против Алжира*, Саопштење бр. 992/2001, разматрања од 30. марта 2006, § 9.8, СГПП/Ц/86/Д/992/2001) и тетке/тече, ујне/ујаке, стрине/стричеве (*Беназиза против Алжира*, разматрања од 26. јула 2010, § 9.4, СГПП/Ц/99/Д/1588/2007) (*Башаша против Либијске Арапске Цамахирије*, разматрања од 20. октобра 2010, § 7.2, СГПП/Ц/100/Д/1776/2008). Комитет оправдава овако широко разумевање статуса жртве због патње и бола који су начињени члановима породица нестанком особе, који су често појачани недовољним напорима надлежних органа да истраже нестанак како би установили судбину жртве и извели починиоце пред лице правде (*Абуседра против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1751/2008, разматрања од 25. октобра 2010, § 7.5, СГПП/Ц/100/Д/1751/2008). У случају *Амиров против Руске Федерације*, Комитет је приметио да „без жеље да наведе све околности индиректног стварања жртава, Комитет сматра да пропусти државе као стране која је одговорна за спровођење обавеза истраживања и разјашњавања околности злочина који је претрпела директна жртва обично може представљати фактор. Додатни фактори могу бити неопходни. У овом случају, Комитет напомиње ужасне услове у којима је аутор пронашао осакаћене посмртне остатке своје супруге (...), након одуговлачених, спорадичних мера које су предузете како би се истражиле околности које су довеле до горепомнутих закључака о постојању повреда чланова 6 и 7, тумачених заједно са чланом 2, ставом 3. Комитет сматра да, узете у обзир заједно, околности захтевају да Комитет закључи да су и права аутора сходно члану

7 такође прекршена“ (КЈП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, наведен изнад у § 97, при § 11.7).

143. Комисија такође узима у обзир чињеницу да, према наводима Европског суда, анализа реакције надлежних органа не треба да се ограничи ни на какве конкретне манифестације ставова тих органа, изоловане инциденте, нити на процедуралне чинове; напротив, по мишљењу Суда, процена начина на који су надлежни органи реаговали на упите подносиоца жалбе треба да буде глобална и континуирана (видети ЕСЈП, *Аџиш против Турске*, бр. 7050/05, пресуда од 1. фебруара 2011, § 45).
144. У том погледу, Европски суд је мишљења да би закључци из процедуралног проширења члана 2 такође били од директне важности при разматрању постојања кршења члана 3 (видети ЕСЈП, *Басајева и остали против Русије*, наведен изнад у § 140, при § 109; ЕСЈП, *Гелајев против Русије*, бр. 20216/07, пресуда од 15. јула 2010, § 147; ЕСЈП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 96, при § 140).
145. Комисија примећује да је Европски суд већ установио повреде члана 3 ЕКЈП у погледу нестанака где је закључено да је сама Држава одговорна за отмицу (видети ЕСЈП, *Лулујев и остали против Русије*, бр. 69480/01, пресуда од 9. новембра 2006, §§ 117-118; ЕСЈП, *Кукајев против Русије*, бр. 29361/02, пресуда од 15. новембра 2007, §§ 107-110). Међутим, супротно томе, у случају који Комисија разматра, УНМИК ни на који начин није умешан у сам нестанак и не може се сматрати одговорним за душевну патњу подносиоца жалбе која јој је узрокована почињеним злочином.
146. Комисија узима у обзир да је, у изостанку закључка о одговорности Државе за нестанак, Европски суд пресудио да није убеђен да је понашање надлежних органа, иако немарно у довољној мери да представља кршење члана 2 у његовом процедуралном аспекту, могло само по себи изазвати душевну патњу подносиоца жалбе већу од минималног нивоа јачине који је неопходан да би се сматрало да поступање лежи унутар опсега члана 3 (видети, између осталих случајева, ЕСЈП, *Товсултанова против Русије*, бр. 26974/06, пресуда од 17. јуна 2010, § 104; ЕСЈП, *Шафијева против Русије*, бр. 49379/09, пресуда од 3. маја 2012, § 103).

b) Применљивост члана 3 на контекст Косова

147. У погледу применљивости горенаведених стандарда на контекст Косова, Комисија се прво позива на своје разматрање истог питања у вези са чланом 2, наведено горе у тексту (видети §§ 91-100 горе у тексту).
148. Комисија понавља да један функционалан систем за спровођење закона треба да узме у обзир заштиту потреба жртава и сведока, као и да размотри посебну рањивост расељених лица у ситуацијама након сукоба. Комисија је већ размотрила чињеницу да је Генерални секретар УН-а описао систем полиције и правде на Косову до 2003. године као систем који „добро функционише“ и који је „одржив“ (видети § 19 горе у тексту).
149. Комисија поново напомиње да неће размотрити релевантну праксу нити наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у односу на њихову

конкретну примену на дотичну жалбу, узимајући у обзир конкретне околности случаја.

150. Из тих разлога, Комисија сматра да мора да установи, у вези са сваким случајем, да ли би став и реакције УНМИК-ових органа на сам нестанак и на захтевање информација од стране жалилаца у вези са судбином њихових сродника и кривичном истрагом представљали повреду обавезе сходно члану 3, имајући у виду реалну ситуацију на Косову у релевантно време.

c) Усаглашеност са чланом 3 у овом предмету

151. У оквиру ових догађаја, Комисија у овим случајевима примењује одређен број фактора који, узети заједно у разматрање, покрећу питање повреде члана 3 ЕКЉП.

152. Комисија напомиње близину породичних веза између жалиоца и г. С. С. с обзиром на то да је жалилац син жртве.

153. У одговор аргументу СПГС-а да се из истражног списка чини да је жалилац био укључен у истражне напоре, Комисија напомиње да у спису није могла да пронађе ниједан документ који доказује да су органи УНМНИК-а икада контактирали жалиоца током истраге, између осталог и ради сакупљања додатних информација о отмици и вероватном убиству или обнављању истраге. Комисија понавља да, са становишта члана 3, она сме да разматра реакције и ставове УНМИК-а према жалиоцима у целости.

154. Изводећи закључке из пропуста УНМИК-а да пружи другачије могуће објашњење за изостанак континуираног и редовног контакта са жалиоцем, Комисија сматра да је ова ситуација, која се наставила током периода временске надлежности Комисије, изазвала озбиљну неизвесност жалиоца и његове породице у вези са судбином г. С. С. и статусом истраге.

155. У погледу горенаведеног, Комисија закључује да је жалилац трпео тешку патњу и бол током продуженог и дуготрајног временског периода због начина на који су се органи УНМИК-а бавили случајем и због њихове немогућности да сазнају шта се десило г. С. С. У том погледу је очигледно да, у било којој ситуацији, бол породице која мора да живи у неизвесности у вези са судбином блиског члана породице мора бити неподношљив.

156. Из горенаведених разлога, Комисија закључује да је УНМИК својим понашањем допринео патњи и душевном болу жалиоца, чиме је дошло до кршења члана 3 ЕКЉП.

V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

157. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.

158. Комисија напомиње да принудни нестанци представљају озбиљна кршења људских права која се морају истражити и судски процесуирати под било каквим околностима. Комисија такође напомиње да је УНМИК, као територијална управа на Косову од 1999. до 2008. године, имао примарну одговорност да ефикасно истражи и кривично гони лица одговорна за отмицу и вероватно убиство г. С. С. и да његов пропуст да то учини представља настављено озбиљно кршење људских права жртве и његовог сродника, поготово права на утврђивање чињеница.
159. Комисија истиче забринутост СПГС-а да су неадекватна средства, поготово на почетку УНМИК-ове мисије, довела до тога да испуњавање УНМИК-ових обавеза у погледу људских права буде тешко достигну.
160. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија напоменула горе у тексту (видети § 21), одговорност УНМИК-а која се тиче судства на Косову завршила се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео потпуну радну контролу у области владавине права. УНМИК стога није више у позицији да предузима мере које ће имати директан утицај на истраге које су још увек на чекању пред ЕУЛЕКС-ом или локалним властима. Такође, након проглашења независности од стране Привремених институција самоуправе Косова 17. фебруара 2008. године и касније, ступањем на снагу косовског устава 15. јуна 2008. године, УНМИК је престао да обавља извршне функције на Косову и та чињеница је ограничила његову могућност да пружи пуну и ефикасну репарацију за извршену повреду права, како је то прописано утврђеним начелима међународног права о људским правима.
161. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

У погледу жалиоца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у вези са ситуацијама ограничене надлежности државе (видети ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, *ЕКЉП*, 2004-VII, § 333; ЕСЉП, *Ал-Садун и Муфди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171; ЕСЉП [ВВ]), *Катан и остали против Молдавије и Русије*, бр. 43370/04, 8252/05 и 18454/06, пресуда од 19. октобра 2012, § 109), мора тежити томе да, уз сва дипломатска средства која су му доступна у односу на ЕУЛЕКС и косовске власти, добије уверавања да ће истраге које се односе на случај који се овом приликом разматра бити настављене у складу са захтевима ефикасне истраге предвиђеним чланом 2, да ће се утврдити околности везане за отмицу и вероватно убиство г. С. С. и да ће починиоци бити изведени пред лице правде. Жалилац и/или други блиски сродници треба да буду обавештени о том поступку и да добију увид у релевантну документацију, уколико је потребно;

- Јавно призна, у разумном року, одговорност у вези са пропустом УНМИК-а да адекватно истражи отмицу и вероватно убиство г. С. С, као и са патњом и

душевним болом до којих је касније дошло и јавно се извини жалиоцу и његовој породици у вези са тим;

- Предузме одговарајуће кораке за исплату адекватне надокнаде жалиоцу за моралну штету коју је претрпео због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу, као и за патњу и душевни бол које је жалилац претрпео услед понашања УНМИК-а.

Комисија такође сматра да је прикладно да УНМИК:

- У складу са Резолуцијом Генералне скупштине УН-а о „Основним начелима и смерницама у вези са правом на правни лек и репарацију за жртве грубог кршења међународног права које се тиче људских права и озбиљног кршења међународног хуманитарног права“ (A/Res/60/147, 21. март 2006. године), предузме одговарајуће кораке, путем других институција повезаних са УН-ом које раде на Косову, домаћих органа и невладиних организација, ради остваривања потпуног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, компензацију, рехабилитацију, сатисфакцију и гаранцију да се тако нешто неће поновити, за жртве из свих заједница које су претрпеле озбиљне повреде људских права током и након сукоба на Косову;

- Предузме одговарајуће кораке код надлежних органа Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући и ситуације када обављају административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање;

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- 1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 2. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА МАТЕРИЈАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 3 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 3. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:**
 - а. ТРАЖИ ОД ЕУЛЕКСА И ДРУГИХ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ ОСИГУРАЛИ ДА СЕ**

КРИВИЧНА ИСТРАГА У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ И ВЕРОВАТНИМ УБИСТВОМ Г. С. С. НАСТАВИ У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 2 ЕКЉП И ДА ПОЧИНИОЦИ БУДУ ИЗВЕДЕНИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ;

- b. ЈАВНО ПРИЗНА ОДГОВОРНОСТ ЗА СВОЈ ПРОПУСТ ДА СПРОВЕДЕ ЕФИКАСНУ ИСТРАГУ У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ И ВЕРОВАТНИМ УБИСТВОМ Г. С. С, КАО И ЗА ПАТЊУ И ДУШЕВНИ БОЛ ДО КОЈИХ ЈЕ ДОШЛО И ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ЖАЛИОЦУ;**
- c. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА ИСПЛАТУ ОДГОВАРАЈУЋЕ НАДОКНАДЕ ЖАЛИОЦУ ЗА ПРЕТРПЉЕНУ МОРАЛНУ ШТЕТУ У ВЕЗИ СА УСТАНОВЉЕНИМ ПОВРЕДАМА ЧЛАНА 2 И ЧЛАНА 3 ЕКЉП;**
- d. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ОСТВАРИВАЊУ ПОТПУНОГ И СВЕОБУХВАТНОГ ПРОГРАМА РЕПАРАЦИЈЕ;**
- e. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ У УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА КАО ГАРАНЦИЈУ ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;**
- f. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.**

Андреј Антонов
Извршни службеник

Марек Новицки
Председавајући

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

ЦЈКИ – Централна јединица за кривичну истрагу
СГПП – Међународни споразум о грађанским и политичким правима
ОП – Одељење правде
ОЈТ – Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ – Савезна Република Југославија
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
КЉП – Комитет за људска права Уједињених нација
ИАСЉП – Интерамерички суд за људска права
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
МКТЈ – Међународни кривични трибунал за бившу Југославију
КФОР – Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)
ОВК – Ослободилачка војска Косова
МоР – Меморандум о разумевању
ЈНЛ – Јединица за нестала лица
НАТО – Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу
РИЈ – Регионална истражна јединица
СТРК – Специјално тужилаштво ЕУЛЕКС-а
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
УН – Уједињене нације
УНХЦР – Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК – Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову
КПИЖ – Комисија за проналажење и идентификацију жртава
ЈИРЗ – Јединица за истрагу ратних злочина